

ÕIGUSKANTSLER

Ants Leemets
Juhatuse esimees
Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit
Endla 59-108
10615 TALLINN

Teie

Õiguskantsler .05.2008 nr 7-9/080249/0803854

Kutse ümarlauale

Lugupeetud härra Leemets

Pöördun Teie poole seoses laialdaselt ilmnevate kitsaskohtadega liikumislike erivajadustega isikute juurdepääsu tagamisel üldkasutatavatele ehitistele ja avalikele kohtadele.

I Senine menetlus

1. Õiguskantsler viis 18.02.2008 omal initsiatiivil läbi etteteatamata kontrollkäigu AS Lääne-Tallinna Keskhaigla Mustamäe polikliinikusse. Lisaks õiguskantslerile võttis kontrollkäigust osa ka liikumispuudega isik (ratastoolikasutaja). Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärrikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kas polikliinikus on tagatud juurdepääs tervishoiuteenusele ka liikumispuudega isikutele.

2. Kontrollkäigu kestel külastas õiguskantsler polikliiniku registratuuri, garderoobi, kolmandal korrusel asuvaid ruume ning tutvus liikumispuudega isikutele kasutamiseks ette nähtud liftiga. Ringkäigul selgus, et AS Lääne-Tallinna Keskhaigla Mustamäe polikliinikus ei ole tagatud liikumispuuetega isikutele iseseisev juurdepääs tervishoiuteenusele. Puudub invaparkimiskoht, panduse kalle on ratastooliga liikumiseks ebasobiv, ukсед ei ole avatavad kõrvalise abita, puudub invatualett, registratuuri teeninduslett ei võimalda ratastoolikasutajal teenindajaga suhelda. Täielikult puudub juurdepääs tervishoiuteenusele elektrilise või muu laiema ratastooli kasutajal, kuna polikliinikus liikumispuuetega isikute transpordiks ette nähtud lifti mõõtmed ei võimalda ratastooliga sisenemist.

3. Tulenevalt eeltoodust asus õiguskantsler seisukohale, et AS Lääne-Tallinna Keskhaigla Mustamäe polikliinikus ei ole liikumispuudega isikutel võimalik realiseerida õigust tervise kaitsele võrdselt liikumispuudeta isikutega. Seega on tegu PS § 28 lõikes 1 toodud õiguse riivega PS §-s 12 sätestatud võrdsuspõhiõiguse ja diskrimineerimiskeelu eiramise tõttu. Kummatigi ei ole liikumislike erivajadustega isikute juurdepääs avalikele teenustele vaid konkreetse polikliiniku probleem, vaid esineb mitmetes sektorites.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

II Asjakohased õigusnormid

4. PS § 12 sätestab võrdsuspõhiõiguse. PS § 12 esimene lause, mille kohaselt on kõik seaduse ees võrdsed, kujutab endast üldist võrdsuspõhiõigust. Üldise võrdsuspõhiõiguse esemeline kaitseala hõlmab kõiki eluvaldkondi. Võrdsuspõhiõiguse kaitseala riivab iga abinõu, mis põhjustab ebavõrdse kohtlemise.¹ Keeldu kohelda võrdseid ebavõrdselt on rikutud, kui kaht isikut, isikute gruppi või olukorda koheldakse meelevaldselt ebavõrdselt. Meelevaldseks saab ebavõrdset kohtlemist pidada siis, kui selleks ei leidu mõistlikku põhjust.² Lisaks keelab PS § 12 diskrimineerimise mistahes tunnuse alusel. Diskrimineerimiskeeldu tohib piirata vaid siis, kui seda nõuab mõni muu põhiõigus või põhiseaduslikku järku õigusväärus.³

5. Põhiseaduse § 28 lõige 1 sätestab igäiue õiguse tervise kaitsele andes nii kindlapiirilisema sisu PS §-s 10 sätestatud sotsiaaliigi põhimõttele. PS §-is 28 sätestatud õigusega seonduvalt tuleb silmas pidada, et tervis on oluline väärtus, ilma milleta ei ole võimalik enamiku teiste põhiõiguste kasutamine. Vaid tervislik elu saab olla täisväärtuslik ja inimväärne elu. Õigus tervise kaitsele laieneb igäiue, mis tähendab, et tervisekaitsega seonduvad hüved on garanteeritud kõigile Eestis seaduslikult viibivatele isikutele.⁴ Lisaks eeltoodule nõuab PS § 28 lõige 4 puuetega inimestele erilist kaitset pannes riigile kohustuse näidata üles initsiatiivi puuetega isikute integreerimiseks ühiskonda.

6. Samuti on PS §-i 37 kohaselt igäiue õigus haridusele, kusjuures kooliealistel lastel on õppimine kohustuslik. Laialdast õigust haridusele märgivad ka ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni artikkel 26.2 ja ÜRO lapse õiguse konventsiooni artiklid 28-29. Haridus PS § 37 tähenduses hõlmab nii põhi- kui keskharidust, samuti kõrgharidust, täiend- ja ümberõpet. Teadmiste omandamist ei ole põhimõtteliselt lubatud kitsendada ükskõik millisel hariduse andmise astmel. Olemasolevate õppimisvõimaluste kasutamine peab olema kõigile soovijatele vaba, kedagi ei tohi hariduse andmise käigus diskrimineerida.⁵

7. Eesti Vabariigi poolt on 31.05.2000 ratifitseeritud Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta. Sotsiaalharta II osa preambulis toodu kohaselt kohustuvad lepingupooled pidama end seotuks hartas kindlaks määratud kohustustega. Harta artikkel 15 sätestab puuetega isikute õiguse elada iseseisvalt, sotsiaalselt integreeruda ja võtta osa ühiskonna elust. Eesmärgiga rakendada tulemuslikult puuetega inimeste õigust elada iseseisvalt, sotsiaalselt integreeruda ja võtta osa ühiskonna elust, sõltumata nende vanusest ning puude põhjusest ja laadist tuleb eelkõige edendada nende täielikku sotsiaalset integreerumist ning osavõttu ühiskondlikust elust meetmete abil (kaasa arvatud tehnilised abivahendid), mille eesmärk on suhtlemis- ja liikumistakistuste ületamine ning transpordi, eluaseme ja kultuuritegevuse ning vaba aja veetmise võimaluste kättesaadavaks tegemine. Seega peaks Eestis nii läbi seadusandlike aktide kui ka praktika olema äärmiselt soodustatud mistahes puuetega isikute võimalused elada iseseisvalt ning võtta võimalikult suuremal määral osa ühiskondlikust elust.

¹ M.Ernits. Kommentaarid §-le 12. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi Põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 12 komm 8.

² RKPJKo 3-4-1-2-02, 03.04.2002.

³ M.Ernits. Kommentaarid §-le 12. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi Põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 12 komm 8.

⁴ T.Annus. Kommentaarid §-le 28. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi Põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 28 komm 9.3.

⁵ U.Lõhmus. Kommentaarid §-le 37. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi Põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 28 komm 2.2.

8. Nõuded ehitistele ning ehitusprojektidele ja ehitiste mõõdistusprojektidele, samuti ehitiste projekteerimise, ehitamise ja kasutamise sätestab ehitusseadus (edaspidi EhS). Nähtuvalt EhS § 3 lõikest 9 peavad ehitis ja selle üldkasutatavad osad ning ruumid või alad olema ligipääsetavad ja kasutatavad liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimestele juhul, kui ehitise kasutamise otstarve seda eeldab.

9. Nimetatud sätte täpsustamiseks on majandus- ja kommunikatsiooniminister 28.11.2002 andnud määruse nr 14 „Nõuded liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste tagamiseks üldkasutatavates ehitistes“. Määruse kohaselt on üldkasutatavaks ehitiseks hoone, kus osutatakse avalikkusele administratiivseid, juriidilisi, sotsiaalseid või muid samaväärseid teenuseid või viiakse läbi vaimulikke talitusi; osutatakse side-, liiklus- või parkimisteenuseid või kunsti- või teisi kultuuriteenuseid või spordi-, liikumis-, hobi-, puhkuse- või muid samaväärseid teenuseid või kaubandusteenuseid või panga-, majutus- või toitlustusteenust; haiglad, tervishoiu- või hooldeasutused või sarnaste asutuste oote-, vastuvõtu- ja külastusruumid; õpilastele mõeldud õppeasutus; hoone, kus paikneb kogunemiskohti või -ruume; üldkasutatavad rajatised, mille kaudu üldkasutatavad hooned on avalikkusele kättesaadavad; tänavad, väljakud, haljasalad ja mänguväljakud. Määrus jõustus 01.01.2003.

III Eksisteerivad piirangud liikumislake erivajadustega isikutele juurdepääsu tagamisel avalikele kohtadele

10. Hoolimata põhiseaduses toodud keelust diskrimineerida isikuid mistahes parameetrite, muuhulgas ka liikumislake erivajaduste tõttu ning asjaolust, et seadusandja on kehtestanud konkreetsed õigusnormid eesmärgiga tagada liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimalused üldkasutatavates ehitistes, ei ole tänasel päeval realselt liikumislake erivajadustega isikute juurdepääs avalikele kohtadele täiel määral tagatud. Seda ka hoolimata asjaolust, et Eesti Vabariik on Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta ratifitseerinud juba 31.05.2000 ning asjakohased nõuded sätestav siseriiklik määrus kehtib alates 01.01.2003.

11. Lisaks otseselt liikumispuudega isikutele tuleks küsimuse lahendamisel minu arvates tähelepanu pöörata ka teistele liikumislake erivajadustega isikute gruppidele, nagu vanemad inimesed, väiksed lapsed, lapsevankriga liikujad jne.

12. Tulenevalt eeltoodust on tegu äärmiselt kompleksse ja mitmeid ühiskonna sektoreid haarava küsimusega. Olen seisukohal, et liikumislake erivajadustega isikute avalikele kohtadele juurdepääsu tagamine saab toimuda vaid läbi tõhusa probleemide kaardistamise ja koostöö erinevate ametkondade vahel.

Seega olen otsustanud korraldada ümarlaua liikumislake erivajadustega isikute suhtes käesoleval ajal eksisteerivate juurdepääsupiirangute üle arutamiseks ning koostöö käivitamiseks erinevate osapoolte vahel eesmärgiga leida probleemile lahendus ning tagada kõigile Eestis viibivatele isikutele võrdselt põhiseaduses ning rahvusvahelise õiguse aktides toodud õigused. **Ümarlaud leiab aset 26.06.2008 kell 10.00 Eesti Puuetega Inimeste Kojas aadressil Toompuiestee 10 Tallinnas.**

Palun Teil, kui liikumispuudega isikuid ühendava liidu juhul, saata ümarlauale oma esindaja, kellel palun ühtlasi esitada lühike ettekanne liidu poolt tuvastatud peamiste liikumislake erivajadustega isikute juurdepääsu puudutavate probleemide kohta, plaanid olukorra parandamiseks ning visioon erinevate ametkondade vahelise tõhusa koostöö suhtes eesmärgiga tagada juba lähemas tulevikus võimalikult laialdasel määral kõigi isikute võrdne juurdepääs avalikele kohtadele.

Olen tänulik, kui teavitate osavõtust kirja koostaja meiliaadressile hiljemalt 16.06.2008.

Loodan, et läbi konstruktiivse ja pühendunud koostöö õnnestub erinevate vajadustega isikute põhiõigusi kaitsta tõhusamalt.

Austusega

Aare Reenumägi
Õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes